Abstrakt – Haig Utidjian

V této disertační práci si klademe za cíl objasnit a co nejpřesvědčivějším způsobem také popsat postupy, které Ełia Tntesean (1834-1881) používal při pořádání a redakci své verze melodií arménského hymnáře. Zároveň se pokoušíme vyložit jeho úsilí v kontextu dalších snah o zaznamenávání melodií arménských hymnů v Limōnčeanově systému hudebního zápisu v Cařihradu devatenáctého století, tedy v době, kdy již byla středověká neumatická notace do značné míry nesrozumitelná. Náš přístup zahrnuje vzájemné porovnání Tnteseanových muzikologických textů a pedagogických publikací s jeho transkripcemi v západní notaci a jeho zralejší realizací melodií hymnů v Limōnčeanově systému (publikováno posmrtně v roce 1934). Tyto informační zdroje pro nás představují koherentní korpus, jehož jednotlivé komponenty jsou vzájemně provázány.

Porovnání s jinými hymnáři ze stejného období, prozkoumání paralel se sousední praxí osmanských makamů, terénní práce s přežívajícími zbytky ústní tradice a kritické studium Tnteseanových spisů a transkripcí nám umožňují objasnit aspekty notace a provozovací praxe. Zároveň nás vedou i k odkrytí jemného vývoje estetiky tohoto hudebního projevu. Navíc podrobná analýza Tnteseanova korpusu nám umožňuje řešit i zásadní otázky týkající se způsobu, jakým byly středověké neumy interpretovány arménskými hudebníky v Cařihradu devatenáctého století. Zkoumáme-li postupy popsané Tnteseanem a jejich teoretické základy, odhalujeme zjevnou nekonzistenčnost při jejich aplikaci v souvislosti s realizací melodií hymnáře s využitím neum, což dokládá, že Tntesean své postupy nedodržoval dogmaticky, nýbrž flexibilně a s citem pro estetično (s ohledem na verbální složku a širší hudební kontext). V tomto přístupu se uplatnilo i jeho pochopení pro polo-improvizující hudebníky, pro něž byl vyšší prioritou hudebně přesvědčivý výsledek v reálném čase nežli úzkostlivé dodržování neumatického zápisu.

Tento výzkum může být prakticky využit k dosažení dlouhodobějších cílů, zvláště pro doplnění chybějících částí v Tnteseanově hymnáři (aby se stal soběstačným pro liturgické použití i v dnešní době) a pro přípravu spolehlivého vydání neumatizovaného hymnáře (což je nezbytný předpoklad pro pokrok v neumatologickém výzkumu). Naše práce je první důkladnou studií Tnteseanova hymnáře a rovněž prvním pokusem vysvětlit a zhodnotit souvislosti mezi postupy popsanými v jeho muzikologických spisech a jeho realizací hymnů. Jsme přesvědčeni, že tato práce představuje významný krok i k lepšímu pochopení vzniku melodií arménského hymnáře, který je užíván do současné doby.

Klíčová slova: *Tntesean, neumatologie, polo-improvizační praxe, modalita, arménský oktoechos, arménský kanonický hymnář, Limōnčeanův systém notace, osmanské makamy, Cařihrad.*